

ARTA MARKU
DHOMAT PA MURE
INTERVISTA

BOTIMET TOENA

ARTA MARKU

DHOMAT PA MURE

INTERVISTA

BOTIMET TOENA

Tiranë, 2021

Autori: Arta Marku
Botuese: Irena Toçi

Kryeredaktore: Sonila Kapo
Korrektore letrare: Majlinda Toçi
Përkujdesja grafike dhe kopertina: Mirjana Madhi
© Fotografia: Amantia Kapo

ISBN:

© Autori

Të gjitha të drejtat janë të rezervuara. Nuk lejohet shumëfishimi me asnjë lloj mjeti ose forme, as me fotokopje, pa lejen me shkrim të mbajtësit të copyright-it

BOTIMET TOENA

Rr. "M. Gjollësja", K. Postare 1420, Tiranë

Tel. +355 4 22 40 116

Email: botimet.toena@gmail.com

toena.porosionline@gmail.com

www.toena.al

*Gëzimit,
mentorit tim,
për leksionet e mëdha të jetës që kujtesa i ruan.*

*“Dinte të lexonte. Qe zbulimi më i rëndësishëm i gjithë
jetës së tij.
Dinte të lexonte. Zotëronte antidotin kundër helmit të
tmerrshëm të pleqërisë.”*

Luis Sepúlveda

parafjalë

Dixhitura per parafjalën

Ishte si një shkundje, kur e lexova për herë të parë. M'u duk sikur qe shkruar për mua: *"Idhujt s' duhen prekur, prarimi i tyre të mbetet ndër duar"*. Prej fare pak kohësh kisha filluar të njihja nga afër ndonjë prej atyre që u kisha adhuruar librat, mbi kopertinat e të cilëve emri u qëndronte si mbi një fron mbretëror. Por, me gjasë, diçka tjetër kisha qenë duke pritur nga njohjet. Nuk e kisha të qartë se çfarë. S'e kuptoja pse pritshmëritë nuk po më përmbusheshin. Ama, shprehja që s'di ku e lexova, për ta shkruar menjëherë se mos e harroja, në faqen e parë të një blloku telefonash që e mbaja gjithnjë me vete, ishte çliruese. Me kohën filloi të më qartësohej kuptimi e tani është tjetër gjë.

Me sa duket, vepra dhe autori janë dy ekzistenca të ndryshme, ndoshta ishuj të shkëputur! Pa e përjashtuar njëra-tjetrin, nuk ekziston as përputhshmëria e plotë. Dhe nuk ishte vetëm mendimi im.

"Nuk dua të di shumë rreth jetës së tyre e madje, nëse janë gjallë, nuk e kam fort për zemër të rend e t'i takoj" - më tha, kohë më pas, Arian Leka. Vetë shkrimtar nuk e paskësh për zemër t'i takonte shkrimtarët. I trembej varakut në gishta? Ndoshta. Gjithsesi, asgjë kundër takimit, por *"mjafton libri"*.

Duke më mjaftuar libri, unë vazhdoja megjithatë ta kisha për zemër të rendja e t'i takoja shkrimtarët. Në këtë pikë, mendimi më përputhej më shumë me atë të Salingerit që thoshte pak a shumë se kur mbaronte një libër të mirë ndiente një lloj dëshire për ta pasur mik shkrimtarin, në mënyrë që të mund ta merrte në telefon. Me siguri, jo thjesht për ta përshëndetur a uruar për librin. Më shumë nga kureshtja. Është një lloj kureshtjeje nga e cila të gjithë ata që lexojnë përthithen, sado që në masa të ndryshme e forma të pakrahasueshme. Një kureshtje magnetike për diçka më shumë se ç'është e zeza mbi të bardhë, faqeve të librit, për të marrë edhe ndonjë përgjigje të mundshme për pyetjet që kanë dalë gjatë leximit. Kureshtje për krijuesin, për njeriun pastaj, përtej shkrimtarit.

Në rastin tim, takimet ishin edhe pjesë e punës.

Me kohë prarimi o është shkundur, o ka zënë vend mirë në sipërfaqe e nga prekja nuk rrezikon më të mbeten shenja në gishta. Me kohën, pra, nisa të përshtatem me idenë e ishujve që i ndante uji, sado që thellë nën të, me siguri, diku bashkoheshin. Njëri ishull shkrimtari vetë që bënte, pa dyshim, diçka që s'e bënin dot të gjithë: krijonte botë, histori, personazhe, jetë. I bënte të ngjanin të vërteta. Tjetri, njeriu te shkrimtari, pranimi i të cilit është i pashmangshëm. Dhe njerëzorja e tyre, në mos identike, është e ngjashme me atë të njerëzve të tjerë.

Leximeve të librave, sa herë ishte e mundur, u bashkëngjitja leximet e intervistave me shkrimtarët. Dhe vura re, pikërisht, se sado që njeriu dhe shkrimtari mund të ishin të ndryshëm, nuk e përjashtonin njëri-tjetrin. Rrinin bashkë.

Siç rrinin, për shembull, tek Alice Munro-ja, e cila më 2013 fitoi *Nobelin*, por në vitet '50 ishte një nënë shtëpiake, që për të shkruar shfrytëzonte fare pak momente të lira të ditës që mund t'ia shkëpuste rutinës prej gruaje. Mes avujve të sobës, shtrimit të tryezës, ushqyerjes së fëmijëve dhe nderjes së rrobave në tel, çfarë dallimi mund të bëjnë gratë e të gjitha vendeve e kohëve? Mes shkrimtarëve kishte, ama, dallime: qëndronin te librat. *Intrigës*, në rastin e Munrosë, i jepte tjetër përmasë, sidomos për një lexuese shqiptare, siç jam, tregimi me titullin e papritur *Virgjëresha shqiptare*. Ç'histori të ketë pas gruas nga Perëndimi, që rastësisht gjendet e izoluar mes maleve të larta të një vendi që ngjan sikur ka ndalur në Mesjetë e ku dashurohet me një shqiptar? Dhe e zbulova në një intervistë të autores se historia e Lotarës qenkësh nxitur nga leximi i Edit Durhamit.

Dhe vazhdoja të zbuloja detaje nëpër intervista, gjithfarësojshe, herë befasuese, herë kureshtare. Herë ato krijonin hendek mes shkrimtarit dhe burrit a gruas që mbështillte e herë ura. Ngacmuese, gjithsesi.

Më shfaqeshin përmasa të reja, joshëse, sidomos ato që kishin të bënin me procesin e krijimit, atë që Mira Meksi do të ma krahasonte me *një proces Zotash...* Ndalja e befasuar pastaj te mani të papritura, që më çonin te njeriu më shumë, te mënyra si ishte rritur, mendësia që lidhej me paraardhësit, me vendin e kohën... të pavarura nga qenia e shkrimtarit brenda. Por shkrimtari i ushqente.

Kur bëhej fjalë për autorët shqiptarë, leximeve të librave dhe intervistave të botuara u bashkëngjitja takimet, pas një telefonate, duke zbuluar në mënyrë më të drejtpërdrejtë njerëzit, gratë a burrat që kishin mbi krye breroren e

shkrimtarit duke bërë, pavetëdijshtëm, krahasime e hequr paralele me të ngjashmit nga vende e kohë të ndryshme.

Nga një paralele te tjetra, sa më shumë kalonte koha, aq më pak rrezikonte të më mbeteshin në gishta nga prekja, shenja varaku. Aq më pak habitesha. E sidomos nuk zhgënjehesha më. Veç në mos, fare pak e në mënyrë kalimtare, ndoshta, nervozohesha. Ndonjëherë për shkak të ndonjë mungese përpikërie, ndonjë vonese në takim, ndonjë shpërfilljeje herë po e herë jo të vullnetshme. Të tjera herë me ndonjë shprehje arrogante të shfaqur në bindjen e një epërsie që disa shkrimtarë mendonin se u përkiste. Me raste thjesht konstatoja, pa u ndalur gjatë, ndonjë fill egoizmi a egocentrizmi, zbuloja ndonjë tipar narcizizmi, por edhe mungesë koherence mes asaj që thoshin publikisht e privatisht. Vija re, aty-këtu, një lloj ankthi për të fituar terrene e për të pushtuar hapësira me librat. M'u bë e zakonshme këmbëngulja e jo pak shkrimtarëve për të marrë vlerësime nga juritë, nga botuesit, nga *miqtë* e sidomos nga nxitimi për t'i bërë publike deri edhe përsëritjet virtuale të adhuruesve. Nganjëherë dyshoja nëse ishin apo jo lexues. Se më ngjante, sidomos në rastin e komentuesve virtualë, sikur ishin adhurues të famës dhe jo njohës të veprës, të cilën e lëvdonin pa kursim. Por, nuk dukej se e mendonin kështu shkrimtarët e ndoshta kishin ata të drejtë dhe shijonin njëfarë lavdie në rrjete sociale. Mësova të mos habitem e ta shoh si diçka krejt të natyrshme, njerëzore. Me gjasë duhet të jetë një ndër arsyt përse një njeri merret me letërsi. Thellë brenda vetes, ndoshta e pavetëdijshtë, duhet të jetë ideja e ngjitjes në një pedestal. Së paku në momentin kur libri nis e merr udhën drejt lexuesit.

Edhe në mos qoftë shkak fillestar, ideja për lavdi së paku vjen e përvijohet rrugës si qëllim drejt të cilit shkohet.

Edhe Pushkini e pat pohuar duke e lënë të shkruar:

*“Një monument i gdhenda vedit, pa vu dorë,
Udhëza drejt tij s’ka me u veshë prej barit;
Më i lartë do të jetë ai - më madhështor
se shtylla e Aleksandrit.”¹*

Në mos në mënyrë kaq të drejtpërdrejtë, shkrimtarët e kohës sonë, e pohojnë gjithashtu. Nevojën për lavdi, nevojën për t’u njohur, nevojën që të kujtohen: *“Shkruaj sepse kam frikë mos harrohem”*, nuk ngurroi ta pranonte Orhan Pamuku. Asgjë për t’u habitur. E qartë, lavdia është e kotë të ndiqet, ashtu sikurse lumturia, për të cilën psikologët këshillojnë se nuk ka asnjë vlerë t’i shkosh pas. Por, njeriu a nuk ka nevojë për to? Për lumturinë, ndoshta, të gjithë, për lavdinë, ndoshta, krijuesit. Le të jenë aty, në një kthinë të qenies, qoftë edhe si ëndrra.

Aty ku bashkohet shkrimtari me njeriun është një pjesë shumë interesante. Se kush e vret mendjen për anonimët? Për jetët e tyre. Për sjelljet, qëndrimet, këndvështrimet, manitë... Ka të ngjarë që anonimët të jenë ku e ku më grishës sesa njerëzit publikë. Pikërisht për grishjen, shkrimtarët vihen në kërkim të jetëve të anonimëve edhe me të rënë në

¹ *Exegi monumentum* - përkthim i poetit Agron Tufa.

kontakt me detaje të papritura, i fusin nëpër libra. E sërish kureshtja mbetet për autorin. S'ka gjë kur ka shkruar dhe ku. S'ka gjë ç'hendek a humnerë kohe a vendi e ndan nga ne. Shkrimtari mbetet një nuse me duvak për të cilën dasmorët mezi presin çastin e zbulimit. Si duhet të jetë pas vellos? Po vendi i tij i punës, studioja, tryeza, llamba mbi të? Po kaligrafia? Po lapsin me gomë, me çfarë e ka zëvendësuar? Po letra që përdor?

Tabucchi, për shembull, siç mësoj nga intervistat, të tijat apo të atyre që e kanë njohur, shkruante vetëm nëpër fletore shkolle. Duket befasuese për një shkrimtar që jeton në kohën e kompjuterit, por një kuptim e ka: se bën një gumëzhimë njësia e ndezur dhe kjo e shqetësonte, *aq sa edhe flatrat e një mize*, në kohën kur shkruante.

Ose Markezi. Ai nuk ulej të shkruante pa pasur një lule të verdhë mbi tryezën e punës. Trëndafil a tulipan qoftë, mjaft të ishte i verdhë. Kuptimi, më shumë se me shkrimtarin lidhet me njeriun. Markezi kishte një bindje të trashëguar, sado të paarsyeshme, se ajo lule mbi tryezë i sillte fat.

E nëse Markezi me tjetërçka do të ish marrë në vend të shkrimit, ku do ta vendoste lulen e verdhë? Ndoshta në parvazin e dritares? Te porta e hyrjes? Apo mjaft të lulëzonte në oborrin e shtëpisë? Besëtytnia me siguri kish për ta përndjekur edhe pa qenë shkrimtar.

Po Haruki Murakami, po të mos ishte shkrimtar, a do të zgjohej në 4 të mëngjesit për t'i bërë detyrat që i caktonte vetes për 5-6 orët në vijim? Ndoshta, por vështirë t'i vinte radha për t'ua thënë të tjerëve e aq më pak do të merrnin dhenë si informacione po të mos ishte libri e sidomos rrugëtimi i tij rrotull botës.

I lexoja gjithnjë me kureshtje rrëfimet e shkrimtarëve të mëdhenj të botës dhe hiqja pastaj paralele me shkrimtarët tanë. Se kur lexova për fletoret e Tabukit m'u ndërmend Besnik Mustafaj. Në fletore shkruan edhe ai. Nuk e shqetëson zhurma e kompjuterit që e ka pak më tutje mbi tryezë, por ka nevojë për erën e bojës së shkrimit. Kur lexova për Murakamin e orës 4 të mëngjesit m'u kujtua Visar Zhiti që më rrëfeu se me librin *Perëndia mbrapsht dhe e dashura* zgjohej në 3 pas mesnate për të punuar deri në 10 a 11 të paradites. “*Edhe perënditë e Lindjes zgjoheshin herët*”, më tha e njëfarë perëndie nga lindja, ndoshta, ishte për të edhe Murakami.

Paralelet i hiqja sidomos mes shkrimtarëve shqiptarë që intervistojta vetë. Koha e gjatë mes intervistave nuk i përjashtonte detajet identike, deri edhe mënyrat e përputhura të shprehjes së një këndvështrimi, gjykimi, apo ideje. Të tjera herë qëndronin në skaje të kundërta. Por, unë vijoja t'i vija rrëfimet përballë për të kuptuar se ku më përvijoheshin shina që veç kahun kishin të njëjtë, e ku drejtëzat nishin e devijonin për t'u prerë apo për t'u ndarë përfundimisht në drejtime të pafundme.

Si punonin? Ku punonin? Kur dhe çfarë ndodhte atyre hapësirave të kohës? Si fillonte libri e çfarë e bindte shkrimtarin se kishte mbërritur në faqen e fundit? Po shkrimet që mbeteshin në mes, pse nuk shkonin deri në fund? Po personazhet? Po modelet? Po emrat e tyre?

Prej një kohe të gjatë, herë fokusuar te një libër i sapolexuar, herë te krijimtaria në përgjithësi apo tek autori, tashmë pa rrezikun e shenjave të varakut në gishta, vijoj t'i takoj shkrimtarët. I pyes e ata përgjigjen.

Shpesh, një shkrimtari i bëja të njëjtën pyetje që ia kisha bërë një tjetri më parë. Për lexuesin, për shembull, një pjesë të mirë e kam pyetur ngase pa lexuesin, libri vështirë të ekzistojë.

E atëherë: *ku janë lexuesit gjatë procesit të shkrimit? A ndikoheshin shkrimtarët prej përfytyrimit të tyre? Secili ka përgjigjen e vet. Klishtë nuk vlejnë, aq më pak paragjykimet.*

Se ja, përgjigjja e Besnik Mustafajt, “... nuk mendoj për lexuesin”, në momentin e parë më befasoi. Por, kuptova se nuk ishte shpërfillje kur më sqaroi se tek shkruante ishte tërësisht i përfshirë nga njëfarë shqetësimi se si ta thoshte atë që kishte brenda vetes e donte ta nxirrte. Pothuaj identike përgjigjja e Visar Zhitit: *Kur shkruaj... nuk përfytyroj as libër, as lexues, as muze*”. Ka ndjesinë se po e jeton çfarë shkruan.

Krejtësisht logjike. Se shkrimtari, në krye të herës, nxitet nga nevoja për të rrëfyer më shumë sesa nevoja për t’u lexuar. Së paku për sa kohë libri nuk ka mbërritur në faqen e fundit. Pra është një enë që mbushet e mbushet e do të vijë doemos një moment kur duhet të zbrazet. Ndryshe s’bën.

“*Librin e kam gati, por nuk jam i sigurt se do ta botoj*”. Sapo kisha dalë nga studioja e *Bibliotekës*, ku pata regjistruar një bisedë me Enkel Demin alias Tom Kuka. Më bëri kureshtare e vazhdova ta pyes për këtë pasiguri të tijën dhe më sqaroi se procesi i shkrimit ishte kënaqësia më e madhe dhe përmbushëse. Dhe gjithnjë ulej mbi tastierë për shkak të kësaj kënaqësie që e thërriste. Kjo duhet të jetë

një e përbashkët e të gjithë shkrimtarëve, që gjithsesi nuk e përjashton arsyen tjetër të shkrimit: nevojën për komunikim. Pasi zbrazja ka ndodhur fillon e përvijohet pritësi i asaj që shkruhet.

Me gjasë lexuesi ka qenë një prani e patjetërsueshme në një studio shkrimtari, gjatë gjithë kohës. Në një moment thjesht e ka bërë të pandjeshme praninë, për të mos e shqetësuar njeriun që shkruan, e ka lënë të qetë të bëjë punën. Vetë shkrimtari s'ia ka pasur ngenë. Por do të përballet dikur me të, doemos. Si me një kërcënim, ndoshta. Pikërisht (sepse) ngase nuk ka shkrim pa lexim. *“E dhimbshme, por i trembem lexuesit. Ndryshe nuk do të zgjidhja të komunikojta me ta”*, ma konfirmoi Ervin Hatibi, pa pasur frikë të pranojë frikën. *“Kam frikë se mos lexuesi i varros librat e mi”*, pat qenë titulli që i kisha vënë një interviste të vjetër me Fatos Kongolin të botuar në faqet e revistës letrare *Mehr Licht*. Se kështu m'i pat identifikuar ai frikërat që ndiente: nga vetja dhe nga lexuesi. Por edhe pa u përmendur frika përmendet prania: *“Edhe sikur të jetë në mes të pyllit e të mos ketë frymë njeriu kurrkund, poeti shkruan për njeriun e parë në horizont”*. S'ka rëndësi për Ilirian Zhupën se kur do të mbërrijë ai. Nesër, pas 10 apo 100 vjetësh. Por, që të mbërrijë, duhet doemos. *“Shkrimtari që thotë se nuk e çaj kokën për lexuesit, se s'më intereson lexuesi, nuk është i sinqertë”*, më tha edhe Rudolf Marku.

Nuk di nëse ndonjë shkrimtar e ka një mungesë të tillë sinqeriteti. Fundja, pohimet e tyre lidhur me lexuesin, edhe kur duken të kundërta, nuk janë. Çfarë i dallon shkrimtarët në këtë aspekt, me gjasë, është momenti kur lexuesi u shfaqet, vizion i tij, si një shpatë Damokleu, e lidhur vetëm me një

fije floku kali, mbi kokë. Në momentin kur ulen në tryezë? Gjatë shkrimit? Apo në fund, kur gjithçka ka mbaruar dhe libri i dorëzohet botuesit? Nuk do të habitësh nëse dikush do të më thoshte se ai ka qenë aty, qysh në krye të herës, si një gjykatës i rreptë, pengues madje, që e ka mbajtur njeriun larg skrivanisë duke qenë pikërisht ai, lexuesi pra, që nuk e ka lejuar të shkruajë. Nuk do të habitësh nëse dikush do të më fliste për dyluftime të gjata dhe fitore të vona ndaj lexuesit kërcënues. Ose fitore të pamundura.

Në fund të gjithë e pranojnë se *libri është i lexuesit*, s'ka gjë pse në kopertinë mban emrin e shkrimtarit. Këtij të fundit, pas konfirmimeve të njëpasnjëshme, frika nis e i platitet, por me gjasë nuk i zhduket krejtësisht. Por, cילוqoftë rasti, deri atje, ka rrëfime të tjera, përgjigje pyetjesh të tjera. Ka pohime identike dhe të kundërta.

Dikur pata lexuar një intervistë të Kortazarit ku thoshte. *“Kur isha i ri dhe fizikisht më rezistent, shkruaja në kafene. Zhurma nuk më bezdiste. Por, duke u rritur u bëra më i vështirë: shkruaj vetëm kur jam i sigurt për qetësinë”*. Deri edhe muzika e bezdiste, vijonte rrëfimin shkrimtari, s'ka gjë pse shpesh flitet për atmosferën që krijon. Në një moment të rrugëtimit të tij si shkrimtar Kortazari pohon se *“muzika është një gjë e shkrimi një tjetër”*.

Unë, ku ta dish pse, ende pa e lexuar intervistën e Kortazarit përfytyroja shkrimtarët që, para se të nisnin të shkruanin, krijojnë atmosferën e përshtatshme. Përfytyrimi kishte të bënte me uljen e ndriçimit, për të mos qenë

shqetësues por as pengues për shkrimin dhe një muzikë të qetë në sfond. Por, paskësh qenë përfytyrim pa lidhje me realitetin:

Më duket se Luljeta Lleshanaku ishte e para nga shkrimtarët shqiptarë që ma përmbysi pikturën që kisha krijuar në mendje. Pastaj të tjerët, me radhë, ishin në të njëjtën linjë. Veç Diana Çuli ishte njëfarësoj një përjashtim, meqenëse kur shkruan e thërret muzikën. Sigurisht e thërret të tillë që të qëndrojnë në sfond, gati e pandjeshme, së paku jo ngacmuese, diçka që i ngjan muzikës klasike. E ndihmon për t'u futur në botën virtuale. Duket diçka i ka mbetur ende, prej fëmijërisë nga nis e zgjatet një fill që nuk e këput dot e që e lidh me kohën kur për 6 a 7 vjet ajo studionte piano.

Përtej një rasti a përjashtimi, ka të ngjarë që shkrimtarët t'i kem intervistuar në fazën e pjekurisë së tyre krijuese. Pikërisht në kohën kur e kanë kuptuar, sikurse Kortazari, se muzika dhe shkrimi janë gjëra të ndryshme, që shpesh rivalizojnë duke mohuar praninë e tjetrës. Edhe në e kishin pasur, lidhjen me të e kanë këputur. Nuk më ka shkuar në mendje t'i pyesja se si ishin në fillesat e tyre në këtë aspekt. Ndoshta do t'i pyes një herë tjetër. Sidoqoftë, shkrimi, xheloz ndaj pranive të tjera, këmbëngul për qetësinë, heshtjen, vetminë absolute të shkrimtarit. E po, shkrimi bëhet vetëm, sikurse dhe leximi, në qetësinë e dhomës. E nëse nuk mund ta krijosh vetminë mes pranive, qetësinë mes zhurmave, nëse nuk i ngre dot barrikatad dhe të ishullohesh virtualisht, duhet shkuar realisht tek ajo. “*Vetmi absolute. As muzikë nuk dua. Edhe një mizë të lëvizë më shqetëson*”, theksoi përvojën e përbashkët të shkrimtarëve, Mira Meksi duke më imponuar, pikërisht në këtë moment, një paralele

të përsosur me Tabukin e bezdisur edhe ai, nga flatrat e insektit zukatës. Meksi ikën, merr laptopin dhe shkon diku ku askush nuk e di. Krejt njëlloj si Mimoza Hysa që kusht të domosdoshëm për letërsinë ka pikërisht *veçimin*. Fik edhe telefonin. Atyre çasteve, pra, studiot qenkan tepër të populluara me personazhe dhe çdo gjë tjetër pa lidhje me ta u pengon jetën e natyrshme edhe pse ndonjëherë vetë personazhet gjenden në hapësira të rrëmuishme, me muzikë, zhurmë ekspresi, zhaurima trafiku, gumëzhima zërash njerëzorë...

Tashmë, në mjedisin e krijuar ashtu siç shkrimi e ka vënë kusht të jetë, shkrimtarët ulen e shkruajnë. Siç kam konstatuar, jo plotësisht të qartë e të mbushur, as krejt të zbrazur.

Po çasti i duhur kur është? Si kuptohet? Çfarë e ka sjellë? A ka diçka që e ndihmon?

Dhe vijojnë e përvijohen pohime që përkojnë ose jo. Nganjëherë, në mos të kundërta sa pak të ndryshme. Dikush lexon shumë poezi që të krijojë gjendjen e duhur për prozën; tjetërkuh hap dosjet e kartonit ku ka futur sinopse apo *filet* e kompjuterit, ku ka hedhur shënime gjithëfarësojesh, kohë pas kohe; dikush tjetër akoma i ngacmuar nga një ide që nuk e lë të qetë, ka krijuar në mendje personazhet dhe flet gjatë me ta, duke ecur rrugëve ku shkon e vjen përditë, sepse ritmi i zhvendosjes është si një lloj motori që vë në lëvizje mendimin... “Ena” ka filluar të mbushet ende para se shkrimtari të ulet mbi skrivani. Në momentin e uljes fillon një periudhë e re.